

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 270

פרשת חוקת ה'תשפ"ז / מאת הרה"ג אליהו עטייה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.comלקוטי מוהר"ן תורה כ"ד **כתר ומוחין**

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעימה נעמי 'אל נא רפא נא לוי ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

בשקוראים פרשה בתורה מאיר הענין שאנחנו קוראים עליו

הילולת ה"מאור ושמש"

א. היום ראש חודש תמוז, ואנחנו נמצאים בדיוק בין שני ימי הראש חודש, בין א' דראש חודש שהוא ל' סיוון, וא' תמוז שהוא ב' דראש חודש. והסעודה שעשו היום היא לכבוד ה"מאור ושמש" שהיה כידוע אחד מגדולי החסידות, וספרו הקרוי בשם "מאור ושמש", היה כל כך חשוב עד שישנם דפוסים של 'מקראות גדולות' שהדפיסו את הספר שלו בתוך המקראות גדולות. הוא נולד בשנת תקי"א, בזן שחי עדיין בחיי הבעל שם טוב הקדוש, ונפטר ממש לפני 203 שנים בשנת תקפ"ג, כיום הזה. וכדרכנו, כשאנחנו עושים הילולא, גם מספרים איזה סיפור אחד לפחות, על כן נספר כעת איזה סיפור אחד ממנו.

העניות של אבי המאור והשמש

ב. ה"מאור ושמש" הוא הרה"ק רבי קלונימוס קלמן אפשטיין זיע"א. והצדיק הזה, אביו, שנקרא רבי אהרן, היה עני שבעניים, עני מרוד ממש עד הסוף. והם היו גרים בתחילה בעיירה שנקראת ניישטאט. ושמה לא היה להם מה לאכול, שום דבר. כשהם השיגו איזה אישור שעל ידו יכלו לנסוע לקראקוב, אז היתה נקראת קראקא (העיר של בעל ה"מגלה עמוקות", העיר של הרמ"א, ושל הב"ח). הוא נסע לשם עם המשפחה שלו, ונעשה שם אופה. אבל אופה גם צריך למכור, הוא ואשתו היו כל היום עוסקים באפייה, והילדים היו מסתובבים בשוק למכור את הכעכים כדי להביא כמה פרוטות הביתה. וכמובן, שכסף כדי לשלוח את בנו למלמד - אין על מה לדבר כלל, והילד גדל בלי שום לימוד.

הגשם בשוק

ג. וככה נמשך איזה זמן, שזה היה ההסדר, שהילד הצדיק הזה בעל ה"מאור ושמש", היה לוקח כל פעם סל מלא לחם, מלא כעכים, והולך ומוכר. והוא בעצמו מספר, שפעם אחת מה שקרה - ירד פתאום גשם שוטף, והשוק מיד התרוקן מאנשים. הוא אמר לעצמו: "מה אני עושה? הרי כל הכעכים יתקלקלו מהגשם". ניסה לכסות אותם, אך שום דבר לא הועיל, וראה שכבר הסל התרטב לגמרי. וחשב: "עוד מעט אני מצטנן", הלך, ונכנס לבית המדרש של הב"ח. הב"ח חי קודם לכן, אבל עדיין המקום היה נקרא בית מדרשו של הב"ח.

וכשהוא נכנס לבית המדרש הזה, הוא רואה אנשים יושבים ולומדים תורה, מתנצחים בלימוד, אש התורה! והוא, כיוון שהייתה לו נשמה מאוד גבוהה, מיד נדבק באותה קדושה. אמר: "מה אני אעשה?". החליט שכל יום הוא קם שעה קודם, מתפלל מוקדם, וגומר עם

מכירת הכעכים מוקדם כדי שיהיה לו זמן להיות בבית מדרש. ככה ילד קטן, בגיל עשר, בא כל פעם ונכנס לבית המדרש.

הפגישה עם חמיו לעתיד

ד. יום אחד הוא הצליח למכור את הכעכים מוקדם יותר. הגיע ובא לבית המדרש, והוא רואה שאין לו מקום להיכנס בכלל, בכל אופן דחף את עצמו, ילד תמיד יכול להיכנס ולהידחק בכל מקום. היה שם אחד מהגאונים שאמר שיעור מאוד עמוק, וכולם היו ככה מרותקים אליו. והוא גם כן, נעמד שם טיפס על איזה ספסל והקשיב היטב היטב.

באותה זמן היה שם בבית המדרש אדם אחד שקראו לו רבי מרדכי גוטלאד שהיה אחד מהעשירים הגדולים של העיר קראקא. הוא שם לב שיש פה איזה ילד, שבמשך כל הדרשה, מתחילה ועד סוף, מקשיב בריכוז מוחלט לדרשן. בסוף הדרשה כשכולם הלכו, אמר לילד, ראיתי שהקשבת היטב, האם הבנת משהו? הילד במקום לענות, התחיל להגיד לו מילה במילה את כל הדרשה. הוא היה גאון עצום, עצום, כמו שרואים מהספר שלו. רבי מרדכי משתגע מפליאה, רואה שהילד הזה, חוזר על כל הדרשה מהזיכרון.

אמר לו: "תגיד לי מה אתה עושה בחיים?". אמר לו: "אני מוכר כעכים". המשיך ושאל: "ולמה אתה לא לומד?". ענה לו הילד: "אנחנו אין לנו לחם לאכול, כלום אין לנו, שום דבר, לכן אני הולך למכור קצת לחם כדי שיהיה למשפחה שלי משהו לאכול". רבי מרדכי אמר לו: "אתה מוכן לקחת אותי לבית של ההורים שלך?". ולקח אותו לבית של ההורים שלו. אמר לו רבי מרדכי לאבא: "תקשיב, יש לך בן עילוי, מה אתה מעמיד אותו מוכר כעכים?". אמר לו האב: "מה אני אעשה? אין לנו מה לאכול, והוא זה שמוכר ומביא קצת כסף". אמר לו רבי מרדכי, שהיה עשיר גדול: "כמה הוא מביא בחודש? כמה וכמה? קח פי שתיים! קח, רק תשחרר את הילד".

האבא נתן לו את הילד, רבי מרדכי הליבש את הילד כמו שצריך, הכניס אותו למלמד טוב ולמד שם תורה. ככה עוברת שנה-שנתיים, והגיע הילד לגיל שלוש עשרה. אומר רבי מרדכי: "אני רוצה לזכות בו". הייתה לו בת, וחיתן את ר' קלמן קלונימוס עם הבת שלו. וככה הוא ישב על התורה ועל העבודה.

ר' אלימלך בקראקוב

ה. קראקוב באותם ימים היתה עיר של מתנגדים גמורים לדרך החסידות. יום אחד הגיע לעיר הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, ובכלל אף אחד לא התייחס אליו, כי זו עיר של מתנגדים. ר' אלימלך נכנס לבית המדרש של בעל ה"מגלה עמוקות", והתפלל שם. באותו יום, בלי שום הסבר נראה לעין, במקום שתמיד הבחור הולך לבית מדרש של הב"ח, המקום הקבוע שלו - נשאו אותו רגליו לבית מדרש של ה"מגלה עמוקות". והוא מתפלל שם ורואה את רבי אלימלך ורואה את סדר התפילה שלו, ומיד דבקה נפשו ברבי אלימלך מליז'ענסק. הספיק לו תפילה אחת של רבי אלימלך, גם רבי אלימלך הביט בו בעיניים הקדושות שלו וקרב אותו אליו. ורצה מיד לנסוע אל ר' אלימלך לליז'ענסק.

רק מה יעשה עתה? הרי הוא נשוי, ופה יש לו משפחה. סיפרו לאשתו, הוא זכה לאישה מאוד טובה, והתייעץ איתה. בקראקוב באותו זמן

ח. כתוב (במדבר יט, ב) "זאת חקת התורה", שואל "המאור ושמשי", למה כתוב "זאת חקת התורה" בלשון נקבה ולא כתוב "זה חוקת התורה" בלשון זכר? (הרי התורה גם נקראת בלשון זכר). וכתב שמואל (בספרי מטות קנ"ג) שמשו רבינו התנבא ב"זה הדבר", שנאמר (במדבר ל, ב"זה הדבר אשר צוה ה'"). ואילו שאר הנביאים התנבאו בלשון "כזה אמר ה'". והגמרא (יבמות מט:) מסבירה שאצל משה מדובר על נבואה "באספקלריה המאירה", ולכן אמר "זה הדבר" – כמו אדם שמצביע באצבע, לעומת זאת הנבואה של שאר הנביאים היא באספקלריה שאינה מאירה ואמרו רק "כזה אמר ה'".

הנביאים והכתובים כולם רמוזים בתורת משה

ט. והוסיף "המאור ושמשי" בזה הסבר עמוק: יש לנו תורה ויש לנו נביאים והכתובים. יש גמרא במסכת שבת (דף קד.) ובמגילה (דף ב:): "אלה המצוות, שאין נביאי לחדש דבר מעתה". כלומר, אם נביא יבוא ויגיד "קיבלתי עתה מהקדוש ברוך הוא שצריך לעשות עוד איזו מצוה", הוא נביא שקר, כי אין שום נביא שיכול לחדש שום דבר אחרי משה רבינו. אם כן כל ספרי הנביאים והכתובים לא חידשו דברים, אלא רק פירשו את התורה. כמו שכתוב במסכת תענית (דף ט:): "לית לך מלתא דלא רמיזא באורייתא". כלומר, כל דברי הנביאים והכתובים כולם רמוזים בתורת משה.

לפי משה רבינו אומר "זה הדבר אשר צוה ה'" – זה קאי על המצוות עצמן, שזה בדיוק מה שאמר ה'. ואילו כל הנביאים, הם אומרים "כזה אמר ה'?" כלומר, כל החידושים שנגיד כבר נרמזים בתורה, וזהו "כזה אמר ה'" – כמו זה כבר אמר ה' בתורה.

התשובה לאומות בענין פרה אדומה

י. על פרה אדומה כתוב (במדבר יט, ב) "זאת חקת התורה", ורש"י עומד על זה ואומר וז"ל: "לפי שהשטן ואומות העולם מוניין את ישראל", אומרים להם לעם ישראל, מה זה שאתם עושים בפרה אדומה, הרי זה בכלל נראה כמו מעשה כשפים. ואנחנו לא אומרים להם שום תשובה! רק אומרים להם "זאת חקת התורה" – חקת חקתי וגזרה גזרתי ואין אתה רשאי להרהר אחריה".

מה מותר ללמד מהתורה לאומות

יא. ויסוד הדבר הוא, כי בעניין מה שמותר לנו להגיד ולגלות מהתורה לאומות העולם, ההלכה היא שתורה שבכתב מותר ללמד, וכמו שכתוב אצל משה רבינו (דברים כו, ח) שהוא כתב את כל התורה כולה על האבנים "באך היטב" – שפירשה בשבעים לשון כדי שכל אומה ואומה תוכל לקרוא וללמוד את התורה. כי תורה שבכתב אפשר לגלות לאומות העולם. לעומת זאת, תורה שבעל פה אסור לגלות להם, וכמו שכתוב (תהלים קמו, יט-כ) "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום הללויה" – את התורה שבעל פה אסור ללמד אותם.

הרמז ש'זאת' חוקת התורה הולך על תורה שבעל פה

יב. ולפי ביאר המאור ושמשי בדרך רמז את הפסוק "זאת חקת התורה", שמרמז על התורה שבעל פה שנקראת "זאת". ועל זה פירש רש"י: "לפי שהשטן ואומות העולם מוניין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה" – כלומר, למה אסור לגלות לנו תורה שבעל

היה חוק שבעיר הזאת מי שלא גר בה לא יכול להיכנס, אלא אם כן ישלם מס מיוחד. וכן מי שגר בה גם לא יכול לצאת, גם כן אלא אם כן ישלם מס מיוחד. אמר לאשתו: "איך אני אצא מכאן?". אמרה לו אשתו: "מה הבעיה? אבא שלי, יש לו את כל הקשרים שרק צריך. הוא הכי עשיר פה בעיר, הוא יסדר לך הכל". שמע בקולה, והלך לרבי מרדכי, וסיפר לו על רבי אלימלך מליז'ענסק.

אך ברגע שר' מרדכי רק שמע זאת, מיד צעק עליו: "הרי הוא חסיד, מכת החסידים! אנחנו כולנו פה מתנגדים, אתה רוצה במקום לשבת וללמוד, ללכת עכשיו אצל אדמו"רים?". וכעס עליו מאוד. הוא בא הביתה, וסיפר כל מה שאמר לו אבא שלה. אבל אשתו הייתה צדקת. ואמרה לו אם זה מה שנפשך חפצה – אני עוזרת לך". והוסיפה ואמרה לו: "אני מכירה איזה משפחה שגרה ליד החומה, נשלשל אותך מהחלון החוזה", וכמו שכתוב אצל רחב (יהושע ב, טו) וז"ל: "ותורדם בחבל בעד החלון פי ביתה בקיר החומה ובחומה היא יושבת" ותברח! וכסף, אני אשיג לך כסף". אז הצדקת הזאת, לקחה אחד מהתכשיטים היקרים שלה, הלכה לאחד המלווים בעיר, אמרה לו: "קח את זה משכון, ותביא לי כסף". נתנה לו סכום גדול, ויצא מהעיר והלך לכמה שבועות אצל רבי אלימלך מליז'ענסק.

אצל ר' אלימלך

ו. ובבית, ההורים שלה התחילו לדאוג איפה החתן שלנו? נעלם החתן! מחפשים ומחפשים בכל העיר, בכל בתי כנסיות, ואין חתן. אמרה להם הבת: "אני אגיד לכם, בבוקר הוא כבר נעלם, וסיפרה להם את הכל. אחרי תקופה טובה אצל ר' אלימלך הבחור חזר. הוא כבר היה אש! אצל רבי אלימלך הוא קיבל שם את כל מה שצריך לקבל. וכדרכם של חסידים שהם לא יודעים לעבוד לבד, הם מנסים להבעיר אש קודש בכל העיר. כיוון שהוא התחיל לדרוש ולדבר חסידות, התחילו להיות לו מתנגדים. היה שמה בעיר רב ששמו רבי יצחק הלוי לנדא, והוא היה מגדולי המתנגדים לחסידות. ועשה עליו חרם! מדובר ממש בשנים הראשונות, בזמן של הפטירה של הבעל שם טוב ושל המגיד ממעזריטש, זה היה בהתחלה של החסידות.

כיון שראה ה"מאור ושמשי" שעשו עליו חרם בעיר, הרי שאין ברירה, והוא ואשתו הנאמנה הלכו ועברו משם בחזרה לניישטאט, אותה עיר שהוא נולד בה. ושם הוא עלה ונתעלה בתורה. וכל זמן שהרבי שלו, הרה"ק רבי אלימלך היה חי – עד שנת תק"פ, הוא היה דבוק ברבי אלימלך, וכל פעם היה נוסע אליו. כשרבי אלימלך נפטר, אז הוא דבק בחוזה מלובלין וברבי מנחם מנדל מרימנוב.

פטירתו

ז. אחרי שהם כבר נפטרו, הוא פתח בית מדרש ונהיה רבי ואדמו"ר בפני עצמו. ככה היה עד שנת תק"פ. בשנת תק"פ הוא חלה. הרופאים אמרו לו: "פה בניישטאט זו עיירה קטנה, אין פה מי שיעזור לך רפואית. תחזור לקראקא לעיר שלך שם יש רופאים טובים". והוא חזר לקראקא. ושם שכב חולה בייסורים גדולים במשך שלוש שנים, עד שנפטר בב' תמוז בשנת תקפ"ג. עכשיו אולי נגיד איזה דבר תורה ממנו, ואחר כך נחזור לשיעור שלנו בליקוטי מוהר"ן.

נבואת משה רבינו ושאר הנביאים

המצוות'. ולמה כל כך חשוב לעשות את המצוות בשמחה? כי הבעיה שלנו בחיים שיש לנו קליפות. ועיקר הקליפות – זה עצבות. אדם נמצא בעצבות, היצר הרע אומר לו: 'עצבות זה בסדר גמור בשבילך, כי פה אתה לא היית בסדר ופה לא בסדר, ויש לך להיות עצוב'. אבל הפסוק אומר (משלי יד, כג) "בְּכָל עֵצָב יִהְיֶה מוֹתֵר" – היינו "מותרות", מותרות חוץ מהכבוד זה מה שאדם מוציא בבית הכסא, הפסולת של הגוף שהגוף מוציא החוצה. אנחנו עושים נטילת ידיים כל פעם שאנחנו מתעסקים עם מותרות – אדם שגזז שערות, זה מותר השיער, עושה נטילת ידיים. גזז ציפורניים, עושה נטילת ידיים. התפנה קטנים וגדולים, נטילת ידיים. נגעת בזיעה, נטילת ידיים. כל החמישה דברים האלה הם מותרות הגוף.

נטילת ידיים אחרי מותרות

י. כשאדם מוציא מעצמו את המותרות האלו מי נדבק בם, הסטרא אחרא! כי זה דבר שבא מאדם, בא מיהודי! אתה מזלזל בזה, הולך מתרחץ שוטף את זה, את השערות זורק בפת, אבל הסטרא אחרא בולעת את זה, זה סעודה בשבילה! היא יונקת מהמותרות, וכשהיא יונקת, היא גם מטמאה אותך כיוון שאתה זה שגזזת עכשיו שערות, או ציפורניים, או הזעת, או עשית קטנים וגדולים. והעצה להיטהר ממנה הוא ע"י נטילת ידיים שאתה עושה, אין לה שום רשות לגעת בכך, ובזה סילקת אותה. זו המצווה, וזה כל מצווה יש לה הסבר. אז זה נקרא מותרות.

העצבות אלו מותרות שלא יוצאות מהגוף אלא נכנס לתוכו

יח. עד עכשיו דיברנו על מותרות היוצאים מהגוף שאותם אפשר לתקן, אבל אם אתה שרוי בעצבות, שום נטילת ידיים לא תעזור לך, כי בעצבות הכנסת את הסטרא אחרא ממש לתוכך! וכאן רבינו הקדוש אומר (ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה מ"ח) שהעצבות היא עבירה גדולה! והקדוש ברוך שונא אותה. כי הכנסת את הקליפות לתוכך בעצמך! ואפילו תעשה עשר פעמים נטילת ידיים – לא יעזור, כי היא בגופך!

הפיתרון בקטורת

יט. ולכן הפיתרון הוא, יש פסוק (משלי כו, ט) "שָׁמֵן וּקְטֹרֶת יִשְׁמַח לֵב". הכוח של הקטורת זה להבריח את כל המזיקים. ישנם הרבה אנשים שאומרים קטורת, אבל עדיין לא מצליחים להבריח את כל המזיקים את כל הבעיות והצרות שיש. והסיבה כי לא אומרים את הקטורת מספיק בשמחה, הכח של הקטורת להכניע מזיקים, זה ע"י השמחה שבה "שָׁמֵן וּקְטֹרֶת יִשְׁמַח לֵב", אם אפשר לאומרה בריקודים!

הקטורת יש לה מעלה גדולה (מלבד הרבה מעלות שיש בה), שיש לה כוח עצום לרדת למקום של הקליפות ממש, ושם לתת להם מכה ניצחת, ולקחת מהם את הניצוץ קדושה שכלוא בהם. כשיש מגפה ח"ו, זה אומר שיש כוח עצום למלאך המוות. וכשאני אומר קטורת, על ידה אני יורד אליו ולוקח ממנו את הניצוץ קדושה שהוא עצם החיות שלו, וכתוצאה מזה המגפה נעצרת מיד! זה מה שעשה אהרן הכהן!

וכן אדם שרוצה לעשות קטורת כדי להבריח מזיקים מהבית שלו, או כדי לעשות הצלחה לעסק שלו, איך ראוי שיעשה אותה? יביא אליו הביתה כמה אנשים, תעשה להם סעודה! תכניס אותם למוחין גדולות שיהיו בשמחה עצומה, שירקדו איתך יחד, ואז תגידו קטורת

פה, לפיכך כתב בה 'חוקה' – שדבר זה גזירת המלך שאסור ללמד תורה שבעל פה לגוים.

"אֲשֶׁר צָוָה ה' לְאֹמֶר" – פירוש, על התורה שבעל פה צוה ה' לאמר, כי על תורה שבעל פה מותר לחדש דבר מעתה גם אחרי שניתנה, ואדרבה מצוה לחדש כל הימים שאנו עוסקים בה, אפילו אם יחיה איש אֶלֶף שָׁנִים אֵין דֵּי בְּאֵר פִּירוּשָׁה שֶׁל תּוֹרָה, כִּי אֶרְפָּה מֵאֲרָץ מְדֵה, אבל תורה שבכתב אסור לחדש דבר מעתה. וזהו "לאמר" כלומר, זאת חקת התורה שקאי על התורה שבעל פה שנקראת 'זאת' – צוה ה' לאמר חידושיך, כי מותר לחדש בה, מה שאין כן בתורה שבכתב.

ליקוטי מוהר"ן תורה כ"ד

יג. השבוע אנחנו קצת עוסקים בלימוד תורה כ"ד. ושם באות א' כתב רבינו וז"ל: "דַּע, שֵׁישׁ אֹרֶךְ שְׁהוּא לְמַעַלָּה מִנְפָּשֵׁיךָ וְרוּחֵךָ וְנִשְׁמָתֵךָ, וְהוּא אֹרֶךְ אֵין סוּף" עכ"ל. וצריך להבין פירוש המילים האלה? והנה כולנו יודעים שישנם חמישה שמות לנשמה, וזה הרי לא סתם שמות, אלא הם חמישה חלקים של הנשמה. והם: נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה.

אדם כשהוא נולד מה הוא מקבל? הוא מקבל נפש. ולא את כל הנפש, אלא 'נפש דנפש'. אחר כך אומר הזוהר (משפטים ח"ב דף צד:), וז"ל: "זָכָה יִתֵּר יִהְיֶין לֵיה רֹחַ" עכ"ל. ומה הסימן לכך שבן אדם זכה לרוח? שהוא זוכר את מה שהוא לומד, זה סימן מובהק שהוא קיבל רוח, רוח היא בחינת זיכרון. ואם זכה יתיר, מקבל גם "נשמה". ונשמה זה כבר קשור לסודות התורה, סודות הקבלה, זו דרגה שבה משיג השגות עליונות.

אם זכה בעבודתו לנר"ן נותנים לו במתנה ח"

יד. כשזוכה להשלים נר"ן – נפש רוח ונשמה, הוא מקבל 'חיה' ויחידה, כי כשזכה בעבודתו למשוך את האורות הפנימיים, שהם נפש רוח ונשמה, שהם האורות שיכולים להתגבל ולהיכנס בתוך הגוף. כלומר שיש להם סוף, יש להם גבול ויכולת צמצום. לעומת זאת חיה ויחידה, מצד אחד יותר קל, כי כשהשגת נר"ן אתה מיד מקבל מתנה מהקדוש ברוך הוא את החיה ויחידה ויש את הכל. אבל החיה ויחידה לא יכולים להיכנס בגוף, אלא זה נשאר במקוץ כמו "אור אין סוף", בגלל שהחיה והיחידה בחלק של הנשמה של האדם זה כל כך אור גבוה שלא יכול להיכנס בגוף האדם, רק עומד מבחוץ כמקוץ לאדם.

וזהו שרבינו אומר: "דַּע, שֵׁישׁ אֹרֶךְ שְׁהוּא לְמַעַלָּה מִנְפָּשֵׁיךָ וְרוּחֵךָ וְנִשְׁמָתֵךָ, וְהוּא אֹרֶךְ אֵין סוּף", ואור אין סוף הזה הוא החלק של הנשמה של ה'חיה ויחידה', שהיא בחינת אין סוף כלפיך, כי אתה לא מסוגל להכיל אותה בתוכה, והרווח בחלקים אלו של הנשמה כי על ידם משיגים את הסודות העמוקים בהם למרדף בתר אור אין סוף של ה' יתברך. אמנם ההשגה תהיה רק בבחינת "מטי ולא מטי" – נוגע ולא נוגע' כי יש השגות תורה כאלה, שלא משנה מה תעשה אתה לא יכול להשיג אותם רק אתה יכול לנגוע בהם קצת.

עבודת השמחה, סילוק הקליפות וסוד הקטורת

טו. והנה כאן בהמשך התורה רבינו יגלה לנו איך משיגים את האור אין סוף הזה. ומתחילים כמובן מלמטה. והכל מתחיל ע"י 'שמחת

לעצמם ולכל הסביבה. הם צריכים ריכוז, לסגור ולתחום אותם, זהו תפקיד הכתר. פירוש מילת "כתר"? הוא כמו גדר.

הדיבור מחכמה והשתיקה מהכתר

כג. כתוב במשנה (אבות ג, יג): "סִיג לְחֻכְמָה שְׁתִּיקָה", ופירוש המילה "סייג" – זה גדר. כתוב במשנה (ערלה א, א) "הנוטע לסייג ולקורות פטור מן הערלה", סייג זה גדר. וכך "סִיג לְחֻכְמָה שְׁתִּיקָה", החכמה היא יוצא בפה, כמו שכתוב (תהלים מט, ד) "פִּי יִדְבֵר חֻכְמוֹת" – בפה שלי מדבר ומגלה את השכל שלי. אבל מתי אני מגלה משהו שהוא בא מן ה"כתר"? כשאתה שותק! ולכן כתוב בגמרא (מגילה יח): "מְלָה בְּסֵלַע מְשִׁתְּוֶקָא בְּתַרְיִן", ולמה כי ה"מילה" שאתה מוציא זה בא מהמוחין, ואתה מקבל סלע למילה. אבל אם אתה יודע לשתוק מתי שצריך לשתוק, זה הרבה יותר חשוב! משלמים על זה פי שניים! מי שמוכן ללמד אותך איך לשתוק, תשלם לו כפול! מי שמלמד אותך איך לדבר תשלם לו סלע על כל מילה. אבל מי שמלמד אותך איך לשתוק תשלם לו שתיים על כל מילה שלא אמרת! זה כפשוטו ממשי!

כתוב (קהלת ג, ז) "כָּל עֵמֶל הָאָדָם לְפִיהוּ", כמה פעמים אנחנו מדברים, ואחר כך אומרים "רק אם הייתי יכול לתפוס את המילים ולקחת אותם חזרה...". אבל אי אפשר, זה כבר יצא מהפה, חבל שלא שתקת קודם. זה העניין של הכתר. הוא סוגר את המוחין זה ה"מיישב והמסדר", זה הבחינה של כוח הריכוז.

סכנת "רצוא" ללא "שוב"

כד. אחר כל ההקדמות האלו, נגיע חזרה לעניין האור האין סוף. עכשיו אנחנו מדברים על יהודי שזכה לנפש, רוח ונשמה. השלב הבא? נותנים לו מהשמים מקיפים של 'חיה ויחידה'. ואיך אתה יכול להשיג אותם? רק על ידי המוחין. עכשיו המוחין שלך שבתוכך רודפים להשיג את אותן ההשגות הגבוהות של האין סוף. עכשיו ברגע שאתה עולה למעלה ומתחיל להשיג עוד השגה עליונה, ועוד השגה, אתה מגיע למסקנה: 'העולם הזה החומרי לא מתאים לי, אני לא רוצה אותו יותר'. ואז הנשמה שלך עולה למעלה והיא לא רוצה לחזור אליו. ועוד קצת האדם נפטר, כלומר הנקודה היא, שמוחין שיש אצל אדם בלי שיהיה לו 'כתר', גורמים לאדם לעלות ולהיכלל באור האין סוף, ואז הוא יוצא מגופו, ונפטר מן העולם!

דב ואביהוא היו רצוא בלא שוב

כה. וכך בדיוק קרה לנדב ואביהוא! כמו שמפרש האור החיים הקדוש (ויקרא טז, א). שהם נכנסו במתיקות הזאת של הדבקות, אך זה היה בלי שימוש במידת ה'כתר', רק עם 'מוחין', והם עלו בהשגות, עד שפרחה נשמתם. וזהו גם מה שאמרו חז"ל (הובא ברש"י) ש'שתויי יין' נכנסו, והכוונה כי היין עולה ומגביר את המוחין, אך מצד שני הוא מבטל את הכתר, ידוע מאמרם (עירובין סה). "נִכְנָס יַיִן יֵצֵא סוּד", כי מי שומר אצלך על הסוד שלא יצא החוצה? הכתר! אבל ברגע שנכנס בכך יין, הוא מגדיל ומרומם את המוחין! אבל בכתר, היין מפרק אותו לגמרי – האדם נשאר בלי כתר, ולכן הוא עושה שטויות כששותה, ואין לו כבוד, ונעשה חצוף (חוצה היא 'מלכותא בלי תגא' – בלי כתר). ובזה ראינו איך כל דבר ודבר בעולם מכל המציאות שישנן, הכל זה בעצם ספירות! הנהגת הקדוש ברוך הוא דרך הספירות!

בשמחה, וכיון שהקליפות הם סוד העצבות, והם לא יכולים לסבול את השמחה הזו ואמירת הקטורת, והם נכנעים ובורחים, ולוקחים מהם את ניצוץ הקדושה שנשאר.

בניית כתר דעולם העשייה

כ. רבינו פה בתורה כ"ד מסביר את כל הסדר, איך עושים את העליות של הספירות, איך מעלים את הקדושה שהתבררה בקליפות על גבהי מרומים. ואומר רבינו, העלייה הראשונה היא שמגיעים למלכות דעשייה – הספירה הכי תחתונה בעולמות, ומשם מעלה את המלכות על הנה"י וכך עולה שלב אחר שלב. עד שאנחנו צריכים לתקן את הכתר של עולם העשייה. ופה יש חידוש, כי עד עכשיו דיברנו על 'עליות' ממטה למעלה, אבל כשאתה בא לתקן את ספירת ה'כתר' אתה מדבר על 'ירידה' ממעלה למטה מספירת 'מלכות' דעולם יצירה, לתקן את הכתר של עולם העשייה. וזה מלבד מה שעולה לכתר דעשייה מלמטה, והוא 'הפנימיות של חסד גבורה ותפארת'.

מה חשוב יותר הכתר או המוחין

כא. בענין הכתר? יש שאלה קשה, אנחנו יודעים שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם בבחינת (איוב יט, כו) "וּמִבְּשָׂרֵי אֶחָזָה אֱלֹהִים" – האדם הוא 'קומה שלימה' כנגד הספירות העליונות, והנה מה יותר גבוה בגוף האדם? המוחין של האדם (השכל) או עצם הגולגולת שעוטפת אותם? הרי מה זה עצם הגולגולת? לכאורה זה רק עצם בעלמא, לעומת זאת בפנים יש 'מוחין' – חכמה בינה ודעת! ואילו ה'כתר' מרמז רק על עצם הגולגולת. זו קושיה, וגם האריז"ל שואל את הקושיה העצומה הזאת.

התשובה לקושיה הזאת היא ע"פ משל מהמכונית. במכונית רגילה יש לנו שתי דוושות, אחד גז ואחד ברקס, ומה הדוושה היותר חשובה במכונית? ילד קטן יענה: בטח גז! עם הגז אתה מתקדם! אבל בלי שאתה יכול לעצור אתה נתקע בקיר! אם לא תוכל לעצור בצומת הראשונה שתגיע תהיה תאונת דרכים וסכנת נפשות. לעומת זאת הברקס עוצר את הרכב.

היפראקטיביים – חסר להם 'כתר'

כב. נביא עוד דוגמא, היום מכירים את זה מקרוב, אנחנו בדור של הרבה ילדים היפראקטיביים, ויש גם מבוגרים היפראקטיביים. רוב ההיפראקטיביים הם אנשים מאוד חכמים, המוח ההיפראקטיבי הוא על פי רוב מוח חזק. רק הבעיה שלהם שהם בבחינת 'רצוא' בלי שוב. כל הסיפור של ההיפראקטיבי, כשיש משהו שהוא חושב עליו ורוצה לעשות, המוח שלו משתלל והוא רוצה מיד לכבוש את היעד, וקופץ. ומה חסר לו? חסר לו ריכוז! המרכז והשומר על המוח זה ה'כתר'! – עצם הגולגולת שיש באדם היא זו שתופסת וסוגרת את המוח, והיא נקראת בלשון רבינו: 'המיישב והמסדר'.

גם בתרופה הידועה 'דיטלין' שנותנים, ומה התרופה הזו עושה? היא מכבה קצת את המוח, נכון שמצד אחד אתה רואה בחוש ילד שהוא שמח וחי, אתה נותן לו את הכדור הזה, ואתה מכבה אותו! אבל דווקא הכיבוי הזה הוא זה שעוזר לו! למה הילד הזה קודם רץ? לשבור ולהרוס, כי המוחין רציני ועפים במהירות בלי שליטה, הם מזיקים

ברוך השם, מתחזק עולה ומתעלה ובוים פתאום נופל! נופל באיזה עבירה, נופל באיזה פגם של שמירת עיניים, נופל בכעס, נופל בעוון לשון הרע.

לפעמים אחרי שנמצאים אצל הצדיק יש נפילות

כט. ויש דבר אחד שהוא קשה מאוד, כי דווקא כשאני בשיא העלייה הכי טובה שלי, ברוחניות, דווקא משם פתאום חוטף את ה'מכה' ונופל הכי למטה, וזה דבר שמאוד מפריע ושובר את האדם. אני אגיד את זה בשפה אחרת, סיפרתי פה בשיעור, שבא אלי איזה בחור ואמר לי בכאב: "הרב, דווקא אחרי שהייתי באומן, וקיבלתי שם כאלה אורות גבוהים, והתחלתי להיות קצת צדיק... כפום דרגא דיליה כמובן... פתאום נפלתי בעריות רח"ל..." ושואל מתוך משבר: "איך יכול להיות? הייתי אצל רבי נחמן? איך נפלתי...". ואני רוצה עכשיו להסביר פה את הסיפור שקורה לנו.

קליפת עשו ושמעאל

ל. בחיים יש לנו התמודדות קשה עם שתי קליפות ראשיות, מימין ומשמאל, יש את קליפת עשו, ויש את קליפת ישמעאל: קליפת ישמעאל מימין, קליפת עשו משמאל. קליפת עשו זה מה שנקרא 'תרבות המערב' שהיא בעצם רק תאוות: תאכל עד שתתפוצץ, תהנה מהחיים עד שתשתגע, תעשה איזה עבירות שרק אתה רוצה, אל תגביל את עצמך! כל תעשיית המדיה, כל האינטרנט הפרוץ, כל הזבל שיש היום, הכל ללא יוצא מן הכלל בא מקליפת המערב, מקליפת עשו.

לעומת זאת קליפת ישמעאל, ישמעאל כלפי חוץ, כאילו הם לא רודפים אחר התאוות, (אמנם הם שקרנים כי הם שקועים בכל התאוות, אבל אין זה סמל התרבות שלהם), לא זה הסיפור שלהם, אצל ישמעאל יש מילה אחת, כבוד! תשמעו את כל המנהיגים המטומטמים שלהם מדברים, הם אומרים, מילה אחת כבוד! כבוד ועוד פעם כבוד! אנחנו מוכנים למות פה על הכבוד! אין כזה דבר אצלנו לוותר על כבוד. אם אנחנו נכנעים במלחמה, הלך לנו הכבוד! ואלו שני הקליפות: קליפת עשו – קליפת התאוות, וקליפת ישמעאל – קליפת הכבוד.

והיהודי עומד באמצע, ויש לו משני צדדיו את שתי הקליפות האלו שרוצות להפיל אותו מהקדושה, אחת רוצה להפיל אותך בתאוות, בטומאות בשינה, כי השינה היא תאוה, אל תקום לתפילה אל תעסוק בתורה ובמצוות, תעסוק במנוחת הגוף והנאות. אל תאמץ את הגוף, אל תאמץ את המוח לכוון בתפילה הכל מקליפת עשו.

בחינת מ"ט שערי תשובה

לא. אבל לבסוף אדם מתעורר ועושה תשובה, רבינו כותב (ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ע"ג) על הפסוק (מלאכי ג, ז): "שובו אלי וְאֶשׁוּבָה אֲלֵיכֶם", יש כידוע חמישים שערי תשובה שעליו לעלות, את ה-49 שערי תשובה הראשונים צריך לעשות לבד! ע"י שאדם שב אל ה' בתשובה דרגה אחר דרגה, וזה העבודה שלנו בחינת 'אתערותא דלתתא'. אבל הבעיה שיש לאדם, כשהוא בתוך מהלך ה-49 שערי תשובה המצב שלו כמו יו"ו-יו"ו! פעם עולה, פעם יורד, ושוב עולה ושוב נופל? זה שיגעון! משתגעים מזה. אדם מרגיש איזה שבוע שהוא צדיק יסוד עולם, ואחר כך פתאום נופל שבוע שלם לשאול תחתיות, ואחר כך עוד פעם מתחזק ועולה, ושוב פעם יורד למטה, יורד ועולה,

נדב ואביהוא הגיעו למדרגה של דבקות, חשיקות, נעימות, עריבות, ידידות... ועזבו אותנו! וכדי שלא נגיע למצב המסוכן הזה, צריך את ה'כתר'! כי ע"י שה'כתר' מקבל מ'פנימיות ברכאן' – 'מלכות דיצירה', משם הוא מקבל את הכח להיות 'המיישב והמסדר', כי האמונה פועלת במקום שמסתיים המוח (ע' ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ח' את ז').

אמונה - ברכה

כו. ולמה רבינו קורא לאמונה ברכה, כי עיקר הברכה חלה רק במי שמאמין באמת בברכה! כל מה שיכולה לחול הברכה באדם, הוא כשיש לו כלי, והכלי הוא האמונה. ולכן שני אנשים אחד הברכה של הרב מתקיימת בו ואחד לא, והחילוק ביניהם הוא באמונה. זה האמין בברכה הרבה, והכין כלי כמו שצריך. והשני לא האמין כל כך, רק אמר 'אם לא יועיל לא יזיק', ובאמת אצלו זה לא מועיל. הברכה תלויה באמונה, וזהו שכתוב (משלי כ, כ): "אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב פְּרָכּוֹת", כלומר, מי שיש לו אמונה אצלו חלין רוב הברכות. האמונה שבאה ממלכות דיצירה לכתר דעשיה, מיישבת ומסדרת את המוחין.

הכאה ובטישה - יצירת ההיכלות

כז. אבל צריך גם צד שני, כי צריך לתת כוח ל'מוחין' מה'כתר דעשיה', וזה ע"י שיש עלייה של פנימיות ספירות 'חסד גבורה ותפארת' דעשיה, שזה סוד 'ברכת השכל'. רק שאלו שני הכוחות, כח אחד של המיישב והמסדר שבכתר, והכח השני של המוחין, הם כוחות מנוגדים זה לזה, כי זה רץ וזה עוצר ושב, ולכן הם מכים ומבטשים אחד בשני – 'הכאה ובטישה'.

דהנה הארזי"ל מסביר איך נוצרו הכלים הראשונים? ע"י שירד אור מאוד צח ומצוחצח מלמעלה, ולעומת זאת ממולו היה אור עם מעט 'עביות'. וכשהם נפגשים יחדיו ומכין אחד בשני בחוזה, חלקי האור הצח שנמצאים מעורבים באור העבה, ניתקים ממנו ונדבקים באור הצח הראשון, וכך הוא נעשה אור שהוא עוד יותר עבה, ואותו האור העבה הוא זה שנעשה 'כלי' לאור הצח. ונסכם, על ידי שמכים שתי אורות זה בזה, שהם אמנם שתיים אורות, אבל אחד מהם יותר צח מהשני, כתוצאה מכך מתבצעת פעולת התבררות באור העבה ונמשך ממנו החוצה כל חלק אור הצח שיש בו, ונדבק בחזרה באור הצח, והאור העבה שהתרוקן מהאור הצח, מתעבה עכשיו יותר, וקונה לעצמו עביות יותר, עד שהוא נעשה כלי.

עכ"פ הכלים נוצרים בעולמות רק על ידי 'הכאה ובטישה', וכך בדיוק גם במוח האדם, גם כן על ידי ההכאה ובטישה שיש שם, כי יש לאדם ג' מוחין (חכמה בינה ודעת), אבל יש כלל בקבלה, שכל דבר כולל את הכל, כל ספירה כוללת את כל העשר הספירות. אם כן מח ה'חכמה', באמת כולל בתוכו את החכמה בינה ודעת. וכן 'בינה' כוללת חכמה בינה ודעת, ו'דעת' כוללת חכמה בינה ודעת. נמצא שיש לנו במוח בחינה של 'תשעה מוחין', ולכן כשנעשית ההכאה והבטישה בכתר הם נכפלים, ומזה נבנים במוח 'תשעה היכלין'.

חיזוק למעשה התמודדות עם נפילות

כח. טוב, עד עכשיו דיברנו גבוה, עכשיו נדבר גם בשבילנו שעדיין לא נמצאים במדרגות האלו. הנה בחיים כל הזמן נמצאים במצב תמידי של עליות וירידות, כל אחד העליות והירידות שלו. אדם

עכשיו, מה שסיפרנו קודם בהתחלה על אותו בחור, שבא מהציון הקדוש כולו דלוק עם אורות גבוהים, ואחר כך נפל בעבירה חמורה, מה היה הסיפור שלו? הוא כבר היה כל כך בטוח בעצמו, אפילו שהוא לא סיפר את זה לאף אחד, אבל הוא הרגיש את עצמו שהוא כבר אדמו"ר, ואולי הוא אפילו משיחו שכבר אצלו הכל בסדר. ואז, על ידי זה 'קליפת ישמעאל' – 'קליפת הכבוד' היא זו שהפילה אותו מיד 'לנוקבא דתהומא רבא' (לעבירה חמורה של תאוה מ'קליפת עשו).

העצה כנגד קליפת ישמעאל היא בחינת 'הכתר'

לה. אז מה תהיה העצה כנגד זה? הרי אנחנו אומרים כאן בעיה קשה, ומה העצה? העצה מובאת כאן באותו 'פה בתורה כ"ד, העצה היא ספירת ה'כתר' שהוא 'פנימיות המוח' הוא "המיישב והמסדר". הרי מה הסיפור שאדם מתחיל להתגאות? זה רק בגלל שהמוחין שלו רצים מהר, והוא כבר מרגיש שהוא משיג השגות גבוהות ומתקדם ועולה ומתעלה ופה הוא נופל ברשת הגאווה.

אבל כשהאדם מצליח להגיע לבחינה של "המיישב והמסדר", שהוא הכתר, שאומר לעצמו: 'אני יודע מה ומי אני, אני יודע בדיוק מהו השק וקופה של שרצים שיש לי פה מאחורי הגב שלי' (וימא כב:), 'אני יודע טוב מאוד את הסיפור האמיתי שלי מאיפה באתי'. מחשבה זו היא בחינת 'כתר', בחינת שתיקה וענוה. וכשיש לו את זה הוא לא יפול בתאוה כבוד של ישמעאל! זהו ההצלה האמיתית!

וזה בחינת ריצת המוחין, שרצים להשיג ב'מטי ולא מטי' איזו הארה מ'אור האין סוף' היינו משער החמשים, מבחינת חיה ויחידה המקיפים, שאע"פ שהאדם מאוד רחוק מהם, אבל יש לנשמה שלו את הבחינות האלו, ולפעמים נותנים לו איזה הארה מהם, ואז הוא מתעלה מאוד גבוה, כי מואס בכל תענוגות והבלי העולם הזה מאוד. רק שאז הסכנה הגדולה היא הכבוד, כי היא הקליפה שיכולה עכשיו להפיל אותו לנוקבא דתהומא רבא, ולהפילו שוב לכל התאוות, כאילו לא עסק בעבודת ה' מימיו. ולכן ההצלה היא 'הכתר' המיישב והמסדר, שאם רץ מוחך שוב, והעבודה למעשה הוא לעסוק בענוה, לזכור מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה נותן דין וחשבון, לזכור כל הזמן כמה הוא באמת קטן, וינצל מקליפת הכבוד. זו העבודה למעשה שיש להוציא מהתורה שלנו, ה' יזכנו.

עד שכבר מרוב תסכול, מתייאש מעצמו, כי כמה אדם יכול לחיות בנדנדה של עליות וירידות.

בחינת שער החמישים שכל העולם הזה הב

לב. והקדוש ברוך הוא ברחמיו עושה חסד עם האדם, ונותן לו הארה עליונה, שהיא מגיעה ישירות מ'שער החמישים', וזה בחינת 'אֶשְׁכְּבָה אֲלֵיכֶם', בחינת התשובה של הקב"ה שהוא שב אלינו. כך כתוב בליקוטי מוהר"ן (ס). ההארה הזו שמשער החמישים נותנת קדושה גדולה שמקורה מאור האין סוף. וכשאדם מקבל מלמעלה את ההארה הקדושה והעצומה הזאת במוחו, הוא מרגיש שכל העולם הזה הגשמי לא שווה אפילו כ'קליפת השום'! וכמו שאדם חווה לפעמים בהתבודדות טובה, או לפעמים סתם באיזה עבודת ה' מיוחדת, שמקבל על ידה קדושה גדולה, או למשל בציון הקדוש, שמקבל ומרגיש הרגשה נפלאה שהבלי העולם הזה לא מעניינים אותו יותר!

כלומר, אני מצידו מכין את עצמי בעבודת ה-49 שערי תשובה, שהם שערי קדושה, אני מתאמץ, עולה. אבל כמו שאמרנו, כשאנחנו במקום הזה אנחנו עדיין חיים בתוך נדנדה. עולים, יורדים, עולים, נופלים. אבל כשמקבלים הארה משער החמישים זה נטו 'קדושה', ההארה של 'אור האין סוף', אור שבא מחלקי החיה והנשמה הגבוהים שלך, היינו מה שהסברנו לעיל בעבודה של תורה כ"ד. ועל ידי ההארה הזאת שמאירה בך, לא בא ולא מעניין אותך עולם הזה. ובנקודה זו, כבר את חושב לעצמך שנפטרת מהבעיות? נכון, נפטרת כרגע בהצלחה מ'קליפת עשו' ומהתאוות.

הגאווה מפילה את האדם מכל המדרגות

לג. אבל עכשיו מגיעה הקליפה הבאה שצריך להתמודד איתה, וזוהי קליפת ישמעאל! 'קליפת הכבוד'. כי כשאדם מגיע עתה למדרגות גבוהות האלה ומרגיש שהוא קדוש, הוא מתחיל לעוף על עצמו ולהתגאות! מתחיל לחשוב בליבו: 'ברוך השם... איפה אני אוחז...', ומתחיל לחשוב שהוא ממש צדיק... ואז, כמו שאמר הבעל שם טוב הקדוש לנכדו הדגל מחנה אפרים: 'יש אדם שעולה ומטייל כבר בעולמות העליונים בקדושתו, ואם חלילה באותו מקום הגבוה הזה שהוא נמצא בו, הוא רק רגע אחד קטן 'יתגאה' ויהיה לו זחוחות הלב, ישר הוא נופל 'לנוקבא דתהומא רבא!'. זה המקום הכי תחתון שיש, כי נופל שוב לתוך כל התאוות הכי רעות! נופל שוב לקליפת עשו, ובה הסברנו והבנו את הכל.

סיכום הדברים

לד. נסכם ונראה מה קרה, אדם עשה תשובה שלימה. הוא הגיע נגיד אל הצדיק, נסע לאומן, נהיה אש קודש שבוערת לה', וברוך השם עשה התבודדות טובה שעה או שעתיים, עשה עבודה כראוי... הוא קיבל אור משער החמישים! קיבל איזה בחינה גבוהה מ'אין סוף' שלו, ממקיפי החיה ויחידה ששייכים לבחינתו. והוא באמת נחשב צדיק באותה שעה. אבל עדיין בזה לא גמרת את הסיפור שלך בעולם! כי הוא צריך להילחם שלא ליפול ברשת הכבוד של קליפת ישמעאל! כי אם יפול בה, הוא ישר יפול מרום המדרגות העליונות 'לנוקבא דתהומא רבא'.